

2/2009 **Suden Aika**

*Susi kuuluu
Suomen luontoon.*

Salakaadot

**Låt Seis!
vargen
leva!**

**Oikeus
olla susi.**

**Suomeen
tarvitaan
kestävän
susikannan
kestävä
kanssa.**

Pääkirjoitus: Puheenjohtaja vaihtui, salametsästys jatkuu Sami Lyytinen	3
Susi putoaa uhanalaisten lajien listalta USA:ssa Mervi Laaksonen	4
Etiopiansusi – ylänköjen yksinäinen Milja Laine	5
Susiryhmässä tapahtuu	9
Laumanvartijakoirien avulla voidaan vähentää suurpetovahinkoja Milla Aalto	10
Susi-ilta Kaavilla Pekka Tenhunen	12
Oksu ja Sushi Elämäkö muka kaunis	15

Kansi & taitto:
Lea Kettunen
Painopaikka:
Kirja kerrallaan, Helsinki

**Suden Aika on Luonto-Liiton
susiryhmän jäsenlehti, joka
ilmestyy 4 kertaa vuodessa ja
lähetetään suoraan jäsenille.**

Susiryhmän puheenjohtaja:
Sami Lyytinen
savely@utu.fi
p. 040 558 6097

Pirkanmaan susiryhmä
Mario Sivula
mario@webinfo.fi
p. 041 706 8671

**Suden aika 3/2009
jutut osoitteeseen:
susiryhma@luontoliitto.fi
ja kuvat postilla**
Lea Kettunen
Liiketie 21
00730 Helsinki

Jäsenmaksut: köyhät 5€// rikkaat 10€// todella rikkaat 10+€

Maksu susiryhmän tilille: 218518 - 153042 (viite 1070)

Huom! Emme tarkasta jäsenmaksujen viestikohtia,

joten pankin kautta ei yhteystiedot tai nimet välity meille!

Yhteystiedot tai vanhojen jäsenten kohdalla nimi tulee lähettää osoitteeseen:

susiryhma@luontoliitto.fi tai Susiryhmä/Luonto-Liitto, Annankatu 26 A, 00100 Helsinki.

Puheenjohtaja vaihtui, salametsästys jatkuu

Maaliskuun lopulla kokoontunut susiryhmän vuosikokous osoitti minuun kohdistuvan luottamuksensa valitessaan uuden puheenjohtajansa. Väistyvä puheenjohtaja Mervi Laaksonen jätti seuraajalleen pelipaikan, josta käsin on hyvä toimia: suhteet tärkeimpiin yhteistyötahoihin ja muihin sidosryhmiin ovat kunnossa; susiryhmä on saavuttanut aseman, jossa sen puoleen yhä useammin käännytään ja ennen kaikkea sen asema suteen kohdistuvien epäkohtien tiedostaneiden ihmisten mielessä ja silmissä on hyvä. Mukavan ja aikaansaavan porukan vetäjänä on näistä lähtökohdista hyvä aloittaa.

Susiryhmällä menee siis hienosti, Suomen susilla, ryhmän työn kohteilla, sen sijaan tilanne on jälleen valitettavan keho. Vuosi sitten talvella havaittu kannanromahdus ei ole kääntynyt nousuun, kuten suden biologian ja laillisesti myönnettyjen lupien määrän perusteella olisi lupa las keskella. Vaikka selitys tähän dilemmaan tiedetään, susikannan todetaan edelleen harvenevan selittämättömästi. Tai vaikka selityskin ääneen todettaisiin, teot ongelman poistamiseksi ovat toteuttamatta.

Salakaadot seis –kampanjan aikana susiryhmä tiedotti suteen kohdistuvasta salametsästyksestä ja pyrki kaikin muin keinoin ja käytettävissä olevin resurssein vaikuttamaan asiaan. Käynnit eri viranomais- ja sidosryhmätahoilla olivat, jos eivät aina antoisia niin ainakin opettavaisia. Helpottavaa oli huomata, että viranomaispuolella suden salametsästys tunnustettiin aidoksi ongelmaksi, joka on pääasiallinen selittäjä susikannan tämänhetkiseen tilaan. Käsiä

silti leviteltiin voimattomuuden edessä. Sen sijaan etujärjestökentässä esiintyi, kuten olettaa sopi, sellaisiakin äänenpainoja, ettei koko salametsästysongelmaa ole olemassa.

Uutena puheenjohtajana tulen jatkaamaan susiryhmän johdossa pääpiirteittäin niillä keinoilla, joilla Mervikin toimintaa luotsasi. Pikavoittoja suden suojelussa ei ole odotettavissa, kehitys kohti parempaa on hidasta. Salametsästykseen voidaan vaikuttaa ja siihen uskon vakaasti itsekkin, mutta muutosta on vaikea luvata nyt ja heti. Vaikka selkeää myönteistäkin kehitystä on havaittavissa, susi on ja pysyy vielä pitkään suuren yleisön silmissä vihatuimpana eläinlajinamme. Viha on syvällä asenteissa, ja sen poiskaivaminen vie väkisinkin aikansa. Kansanvalistus tällä saralla tulee säilymään edelleen keskeisenä susiryhmän toiminnan muotona.

Ihmeitä ei tapahdu, eikä niitä minultaakaan ole syytä odottaa. Silti en kehoita olemaan uskomatta niihin. Joskus maailma tulee olemaan parempi sudellekin. Elinvoimaisen susikannan tavoitteen takana ovat onneksemme kaikki järkisyyt ja lukkona kaiken yllä kansalliset ja kansainväliset lainsäädännölliset normit. Niihinkään ei tosin ole luottaminen, jollei niiden perän joku hauku. Susiryhmän tulee pitää tästä myös tulevaisuudessa huolta.

*Sami Lyytinen
Luonto-Liiton susiryhmän
puheenjohtaja*

Susi putoaa uhanalaisten lajien listalta USA:ssa

Yhdysvalloissa 15.3.2009 uusi Secretary of the Interior, Ken Salazar, ilmoitti, että susi otetaan pois uhanalaisten lajien listalta Montanan ja Idahon osavaltioissa Kalliovuorten pohjoisosissa.

Teksti // Mervi Laaksonen

Muutos astuu voimaan 4.5.2009. Sen sijaan Wyomingin osavaltiossa susi on edelleen lain suojelema. Muutos tarkoittaa, että susikannan hoito siirtyy liittovaltiolta osavaltioitten vastuulle. Kummassakin osavaltiossa on oma kannanhoidosuunnitelmansa. Idaho on lupautunut ylläpitämään 500 suden kanta ja Montana vastaavasti 400. Liittovaltio hoitaa kuitenkin edelleen susikantaa Wyomingin osavaltiossa, jossa ylläpidetään 300 suden populaatiota. Wyomingin osavaltion kannanhoidosuunnitelman katsotaan edelleen olevan puutteellinen eikä sutta tämän vuoksi ole pudotettu suojeltavien lajien listalta.

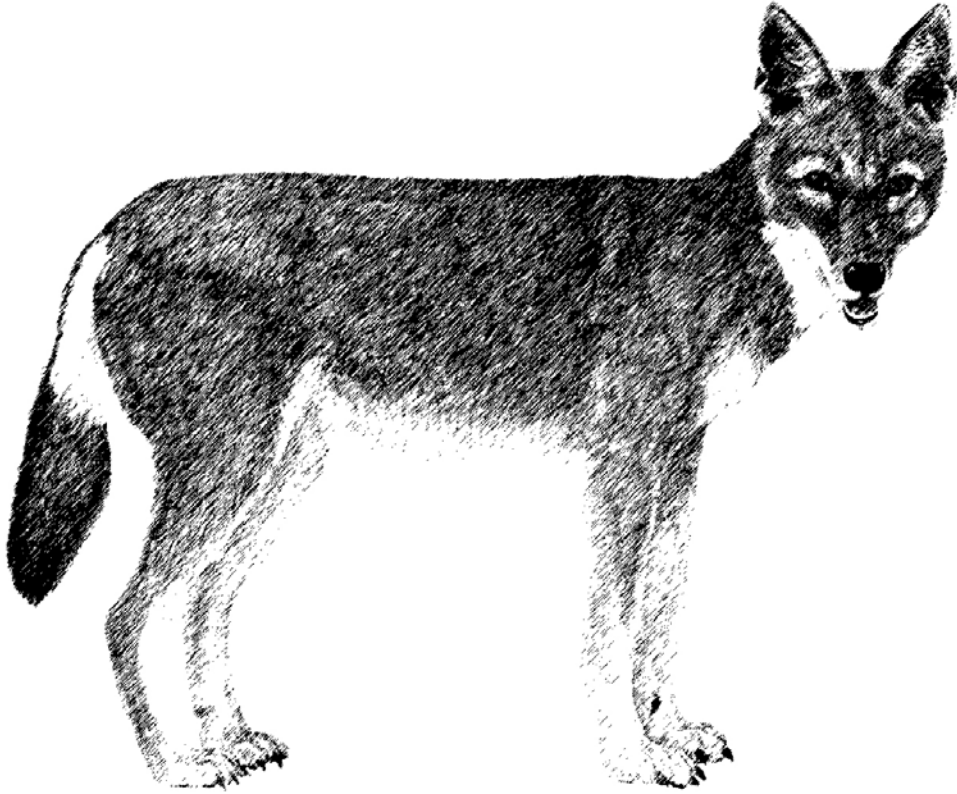
Tällä hetkellä pohjoisten Kalliovuorten kanta käsittää 1645 yksilöä, jotka elävät noin 217 laumassa, joista ainakin 95 onnistui tuottamaan pentuja viime vuonna. Alueen susipopulaatio on yhteydessä Albertan ja Brittiläisen Kolumbian yli 12 000 sutta käsittävään populaatioon. Koko Pohjois-Amerikassa susia on 60-70 000 yksilöä.

Lajin poistaminen uhanalaisten lajien listalta mahdollistaa suden metsästyksen. Statuksen muuttuminen mahdollistaa myös sen, että karjanomistajat voivat ampua suden tämän uhatessa karjaa. Tähän mennessä vain viranomaiset ovat poistaneet ongelmia aiheuttaneita susia. Esimerkiksi

vuonna 2008 kannanhoidosta vastaavat viranomaiset tappoivat 264 yksilöä näiden karjalle aiheuttamien ongelmien vuoksi. Tästä huolimatta kanta kasvoi edelleen 8 % edelliseen vuoteen nähden. Tuleva suden metsästys tullaan toteuttamaan kiintiömetsästyksenä, kuten Suomessa esimerkiksi karhun metsästys poronhoitoalueella.

Syynä uhanalaisuus statuksen muutokselle on alueen karjanhoitajien voimakas painostus suden aiheuttamien ongelmien vuoksi. Sutta tutkivat biologit ovat todenneet, että susikanta on niin suuri, että metsästys ei vaaranna lajin selviytymismahdollisuuksia. Liittovaltio seuraa edelleen viiden vuoden ajan susikannan kehitystä alueella. Laji voidaan tarvittaessa palauttaa uhanalaisten lajien listalle.

Viime vuonna susi todistetusti tappoi pohjoisten Kalliovuorten alueella 214 nautaeläintä, 355 lammasta, 18 muuta kotieläintä, and 14 koiraa. Luvut eivät Suomeen verrattuna tunnu erityisen suurilta, etenkin koiravahinkoja liki kaksituhatta sutta aiheuttaa hämmästyttävän vähän. Toki kotieläinten kohdalla vain joka 8:n tapauksen liittovaltion viranomainen pystyy vahvistamaan, joten luvut ovat mitä ilmeisimmin pahoja aliarvioita oikeista vahinkojen määristä.

Etiopiansusi – ylänköjen yksinäinen

Itäisen Afrikan ylängöillä elävä etiopiansusi (Canis simensis) eroaa melkoisesti pohjoisesta serkustaan paitsi ulkonäkönsä, myös levinneisyytensä, elinympäristönsä ja -tapojensa sekä sitä uhkaavien tekijöiden suhteen.

Teksti // Milja Laine

Hoikkarakenteinen, kojootinkokoinen etiopiansusi muistuttaa punaruskeine turkkeineen enemmänkin kettua kuin sutta, ja sitä onkin kutsuttu muun muassa etiopianketuksi ja -sakaaliksi. Etiopiansuden sukupuu oli pitkään arvailujen varassa, mutta DNA-tutkimuksen perusteella sen on todettu olevan läheisempää sukua harmaasudelle, kojootille ja koiralle, kuin mikään muu Afrikassa tavattava koiraeläin.

Afrikan ainoana sutena etiopiansusi onkin arvokkaan perintölinjan ainutlaatuinen edustaja, jonka suojeleminen sitä uhkaavalta sukupuutolta on tärkeää.

Euraasiasta Afrikan ylängöille

Etiopiansudella ja harmaasudella tiedetään olevan yhteinen esi-isä, mutta lajien erkaantumisen ajankohdasta ollaan mon-

taa eri mieltä. Viimeisimpien tutkimusten mukaan etiopiansusi saattoi eriytyä omaksi lajihaarakseen mahdollisesti vasta kolmen neljä miljoonaa vuotta sitten.

Pidempään vallinneen, muun muassa fossiililöytöihin perustuvan teorian mukaan etiopiansudet ovat mitä todennäköisemmin Euraasiasta Afrikkaan noin 100 000 vuotta sitten vaeltaneen harmasuden kaltaisen lajin perillisiä. Tuolloisen jääkauden alkaessa myös Afrikan ilmasto muuttui huomattavasti nykyistä koleammaksi, ja kylmyyteen tottuneet sudet levittäytyivät menestyksekkäästi uuden maanosan afroalpiinisille alueille. Matka tyssäsi kuitenkin Etiopiaan, sillä tämän eteläpuolella oli vastassa vain karu autiomaata. Sopeuduttuaan käyttämään alueen piennisäkkäitä ravintonaan etiopiansuden esi-isä selviytyi ylänköalueilla ilmeisen hyvin, ja lajista saattoi kehittyä etiopiansusi evolutiivisesti melko lyhyelläkin aikavälillä.

Noin 18 000 vuotta sitten ilmaston jälleen lämmitessä Afrikan laajat afroalpiiniset vuoristonniityt alkoivat kutistua. Sudet jäivät tuolloin eristyksiin Ethiopian afroalpiinisina säilyneille puuttomille ylänkömaille, joilla lämpötila putoaa kuivien kausien aikana edelleen noin -15 C-asteeseen. Nykyään etiopiansusia tavataan 3000-4500 metrin korkeudessa Rift Valleyn molemmin puolin. Laji jaetaan kahteen alalajiin kallon rakenteen perusteella: *Canis simensis simensis* esiintyy Rift Valleyn luoteispuolella ja punaturkkisempi *Canis simensis cisternii* kaakkoispuolella.

Etiopian ylängöillä sinnittelee tänä päivänä enää vain noin 500 etiopiansutta. Ne ovat jakautuneet seitsemään toisistaan eristäytyneeseen populaatioon, joissa yksilömäärät vaihtelevat 10 ja 300 välillä. Näistä

suurin, arviolta 300 sudesta koostuva populaatio elää Bale-vuorten kansallispuiston alueella.

Vauhdikasta sudenarkea

Harmaasudesta poiketen etiopiansusi on aktiivinen valoisaan aikaan, ja valtaosa sen valveillaoloajasta kuluu pienten päiväaktiivisten saalieläinten jahtamiseen. Etiopiansudet elävät laumoissa, mutta saalistavat ja ruokailevat pääsääntöisesti yksin. Suurempia saaliseläimiä, kuten jäniksiä tai nuoria antiloppeja, saatetaan pyytää myös pareitain tai pienissä laumoissa. Tämä on kuitenkin harvinaista, sillä jopa 95 prosenttia etiopiansuden ravinnosta koostuu paikallisista rotista ja myyristä. Etiopiansuden pitkä, kapea kuono ja pienet hampaat ovatkin sopeumia pienikokoisten saaliseläinten pyyntiin. Etiopiansudet hyödyntävät eri alueilla eri lajeja niiden esiintymistiheyden mukaan. Juurirotta (*Tachyoryctes splendens*) ja jättiläisjuurirotta (*T. macrocephalus*) ovat saaliseläimistä tärkeimmät. Runsaslukuisia jyräjyöitä napataan maanpinnalta tai kaivetaan tarmokkaasti ulos maatunneleistaan, ja saaliin kätkeminen myöhempää käyttöä varten on tavallista. Myös nuoret linnut ja munat kelpaavat ravinnoksi, samoin kuin kohdalle sattuneet haaskat. Etiopiansudella itsellään ei ole varsinaisia vihollisia, mutta nuoret yksilöt voivat toisinaan päätyä täplähyeenan tai kotkien ravinnoksi.

Etiopiansusilauma koostuu yleensä 3-13 yksilöstä, vaikka niukan saalistarjonnan alueilla sudet saattavat elää myös pareitain. Urosvoittoinen perhelauma muodostuu 1-3 naaraasta, edellisinä vuosina syntyneistä uroksista sekä uusista pennuista.

Lauma valvoo keskinäärin kuuden neliökilometrin suuruista reviiriään ahkerasti: rajat tarkastetaan ja hajumerkitään joka aamu ja ilta, ja jo puolivuotiaat pennut ottavat osaa partiointiretkille. Agressiiviset yhteenotot naapurilaumojen välillä ovat yleisiä ja päättyvät aina pienemmän lauman vetäytymiseen. Yöksi laumanjäsenet kerääntyvät yhteen lepäämään avoimelle paikalle.

Etiopiansuden lisääntyminen poikeaa muista Canis-suvun lajeista. Susille tyypillisesti vain alfa-naaras lisääntyy, mutta se parittelee paitsi alfa-uroksen, myös muiden, ja sisäsiittoisuuden välttämiseksi nimenomaan lauman ulkopuolisten urosten kanssa. Naaras saattaa paritella jopa jokaisen saalistusretkillä kohdalle sattuneen urospuolisen lajikumppaninsa kanssa, ja joskus moinen into johtaa toimintaan myös koirien kanssa.

Naaras synnyttää loka-joulukuussa kahdesta kuuteen pentua 60-62 vuorokauden kantoajan jälkeen. Kaikki laumanjäsenet osallistuvat pentujen hoitoon. Naarassudet ovat lisääntymiskykyisiä kaksivuotiaina ja lähtevät tavallisesti etsimään uutta laumaa urosten jäädessä synnyinlaumaansa. Etiopiansudet elävät luonnossa parhaillaan noin kymmenvuotiaiksi.

Oman erikoistumisensa vanki

Etiopiansuden harvalukuinen, useampaan populaatioon pirstoutunut kanta on nykyisin erittäin uhanalainen. Etiopiansuden kyky sopeutua erilaisiin elinoloihin auttoi sitä aikoinaan selvitymään uudessa ympäristössä, mutta nyt tuo samainen erikoistuminen uhkaa sen tulevaisuutta: ylänköjen elinalueiden kutistuessa kasvavan ihmis-

paineen alla endeeminen etiopiansusi on jäänyt vuoriensa vangiksi. Eristykseen jääminen tekee lajista entistä haavoittuvamman myös muiden uhkatekijöiden, kuten pyynnin, sisäsiittoisuuden, tautien ja luonnonkatastrofien vaikutuksille, ja täten alttiin paikallisille sukupuutoille.

Etiopian ylängöt kuuluvat Afrikan tiheimmin asuttuihin maatalousalueisiin, ja jopa 80 prosenttia Etiopian yli 80 miljoonasta asukkaasta elää ylänkö- ja vuoristoseuduilla. Etiopiansusille afroalpiinisten alueiden jäänteet ovat kuin saaria asuinkelvottomaksi käyneen ympäristön keskellä. Elinympäristöjen tuhoutuminen viljelys- ja laidunmaiksi muuntamisen seurauksena on vaikuttanut ratkaisevasti lajin harvinaistumiseen viime vuosikymmenten aikana. Jopa 60 prosenttia yli 3 200 metrin korkeudessa sijaitsevasta maasta on jo valjastettu maatalouden käyttöön. Lisäksi ylenpalttinen karjanlaidunnus pahentaa tilannetta entisestään vähentämällä jyrsiäkantoja.

Etiopiansutta ei ole koskaan vihattu ja vainottu harmaasuden tapaan, minkä johdosta se ei myöskään juuri pelkää ihmistä. Hyeenat ja sakaalit ovat päävastuuksessa ylänköseutujen kotieläinvahingoista, ja etiopiansudet käyvät harvoin karjan kimppuun. Karjankasvatuksen yleistyessä konfliktit paimentolaisten ja petoeläinten välillä ovat kuitenkin lisääntyneet, ja myös lailla suojellut etiopiansudet ovat saaneet kärsiä karjavarkauksiin pohjautuvasta vainosta. Poliittisten levottomuuksien aikana aseiden ollessa helpommin saatavilla susia ammuttiin tavallista enemmän. Nykyään etiopiansusia kuolee myös tienrakennuksen myötä lisääntyneissä liikenneonnettomuuksissa.

Vaikka ihmiset sietäisivätkin etiopiansu-

sia naapureinaan, liittyy ihmisasutukseen kuitenkin tekijä, joka uhkaa vakavasti lajin tulevaisuutta. Bale-vuorilla elää nimittäin paitsi yli puolet koko jäljellä olevasta etiopiansusikannasta, myös noin 40 000 koiraa. Suoran kilpailun ja agression ohella koirat heikentävät etiopiansusien geeniperimää lisääntymällä niiden kanssa. Itse ongelma on kuitenkin koirien levittämä raivotauti eli rabies. Tauti tappoi 1990-luvun alussa jopa 75 prosenttia alueen susipopulaatiosta ja teki tuhojaan jälleen vuonna 2003. Noin 10 000 paimentolaiskoiraa rokotetaan vuosittain rabiasta vastaan, mutta tämä ei ole riittänyt pitämään tautia aisoissa.

Tulevaisuuden näkymiä

Viime syksynä rabies nosti jälleen rumaa päätään, ja ainakin 15 etiopiansutta kuoli virukseen. Etiopiansuden suojeluun perehtyneet asiantuntijat reagoivat tilanteeseen nopeasti ja käynnistivät pitkään jatkuneeseen tutkimukseen perustuvan susienrokotuskampanjan. Projekti on hyvä esimerkki tieteellisen tutkimuksen ja käytännön suojelutyön yhdistämisestä parhaiten toimivan ratkaisun löytämiseksi. Tarkoituksena on luoda rokotetuista susilaumoista 'muuri', joka estää taudin leviämistä kauempana ihmisasutuksesta eläviin laumoihin. Laji tuskin kestäisi uutta laajamittaista tautiepidemiaa.

Ilman kansainvälisiä suojeluprojekteja etiopiansusi olisikin todennäköisesti jo hävinnyt sukupuuttoon. Tämän harvinaisen lajin suojelemiseksi on muun muassa rokotettu ja steriloitu kymmeniä tuhansia koiria, valistettu paikallista väestöä, rahoitettu Balen alueen kansallispuiston valvontaa, pitkäjänteisesti tutkittu ja seurattu eri susipopulaatioiden tilannetta sekä järjestetty kansainvälinen workshop. Lajin suojelua ja tutkimusta varten perustettiin vuonna 1995 myös oma järjestö, Ethiopian Wolf Conservation Programme (EWCP).

Paikallisten ihmisten asenteet pitkäl-

ti omissa oloissaan elelevää etiopiansutta kohtaan ovat harmaasuteen verrattuna hyvinkin myönteisiä. Pienehköön lajiin ei myöskään ole liitetty 'ison pahan suden' tapaan kielteisiä ominaisuuksia kansanperinteessä, vaan siitä kerrotaan ensimmäisen kerran kirjallisuudessa 'eläimenä, joka ei koskaan käynyt ihmisen kimppuun'. Satunnaisista konflikteista huolimatta paikallisten suhtautumista etiopiansusiin pehmentää se, että ne saalistavat myös maanviljelylle haitallisia tuholaisia kuten rottia. Lisäksi etiopiansusi tuo asuinseuduilleen turisteja, mikä nähdään positiivisena. Nykyään Etiopia kunnioittaaakin lajia kansallisena symbolinaan, joka esiintyy jopa postimerkeissä.

Etiopiansusi on susista paitsi ehkä uhanalaisin, kenties myös rakastetuin. Sen suojelemiseksi on vuosien varrella nähty valtavasti vaivaa, ja sen arvo on ymmärretty myös kansallisella tasolla. Toivoa siis on, että sudenulvonta kaikkua Ethiopian ylängöillä vielä pitkään.

Lähteet:

Ethiopian Wolf Conservation Programme
<http://www.ethiopianwolf.org>

IUCN Red List
<http://www.iucnredlist.org/details/3748>

IUCN/SSC Canid Specialist Group
www.canids.org/species/Canis_simensis.htm

Tunturisusi
<http://www.tunturisusi.com/etiopiansusi/>

ARKive: Ethiopian wolf
<http://www.arkive.org/ethiopian-wolf/canis-simensis/info.html>

Tiedoksi susiryhmän hallitus vuonna 2009.

Hallitus valittiin vuosikokouksessa maaliskuussa.

Sami Lyytinen puheenjohtaja, Pöytyä

Suvi-Tuuli Juntunen, Kajaani
Heidi Kettunen Helsinki
Marjaana Laaksonen, Pälkäne
Mervi Laaksonen Kuhmo,
Marjo Sivula, Kuru
Sami Säynevirta, Helsinki
Marija Wallden Sastamalasta
Henrik Wolff Helsinki

Susiryhmän kevät aikataulu

- 23.-24.5. Maailma kylässä festarit Helsingissä, susiryhmä mukana.
Tule mukaan talkoolaiseksi!
- 12.6. Susiryhmä kokoontuu Tampereelle kahvila Hertassa,
Aaltosenkatu 31-33 C (www.kahvilahertta.org) kello 18

Syksyllä pari sudensuojelun tukikeikkaa Helsingissä. Punk- ja metalli/sludgekeikat!

Lisätietoja tapaamisista ja susiryhmän toiminnasta saa osoitteesta:
susiryhma@luontoliitto.fi

Tue sudensuojelutoimintaa

Sudensuojelu tarvitsee vapaaehtoisten toimijoiden lisäksi myös rahaa!

Tue sudensuojelutoimintaa taloudellisesti. Sudet tarvitsevat sinua tai oikeastaan meitä kaikkia. Ilolla otamme vastaan lahjoituksia sudensuojelutyöhön.

Lahjoitukset:

Sampo 800010-90861 (keräyslupa OKU 627 A).

Erityisen tärkeää on, että merkitset lisätietoja kohtaan
”lahjoitus susitoimintaan”.

Laumanvartijakoirien avulla voidaan vähentää suurpetovahinkoja

Susiryhmä järjesti kokoontumisen keväällä Turussa. Teet Otsavel kertoi tapaamisen aluksi laumanvartijakoirista. Alla oleva juttu perustuu Teet Otsavelin esitelämään.

Teksti //Milla Aalto

Laumanvartijakoirat suojelevat kotieläimiä ja torjuvat tehokkaasti suurpetojen aiheuttamia vahinkoja. Koirien käytöllä on monissa maissa pitkät perinteet ja niitä on kautta historian käytetty monenlaisten kotieläinten suojeluun. Suomessa laumanvartijat ovat kuitenkin melko uusi ilmiö, joten kokemusta koirien käytöstä ei ole eikä kotimaisia rotujakaan löydy. Koirista olisi kuitenkin hyötyä myös meillä, sillä ne voisivat vähentää susien ja karhujen aiheuttamia menetyksiä esimerkiksi karjatiloilta.

Laumanvartijakoira työskentelee täysin itsenäisesti. Sitä ei tarvitse käskeä suojelemaan, vaan se tekee päätöksensä omatoimisesti. Tämä perustuu paitsi koiran jalostetuihin ominaisuuksiin myös täsmälliseen koulutukseen.

Hyvän laumanvartijan kasvattamisessa keskeisintä on onnistunut leimauttaminen. Pentu leimautetaan suojeltavaan eläimeen, esimerkiksi lampaaseen tai lehmään, hyvin varhaisessa iässä. Tällöin se oppii pitämään vartiointikohdetta omana laumanaan, jota se vaistomaisesti haluaa suojella. Yleisimmin pennut leimautetaan 7- tai 8-viikkoisina, mutta optimaalisin leimauttamisikä on kuitenkin vielä avoin kysymys.

Laumanvartijakoirilta vaaditaan ensi-

sijaisesti kolmea ominaisuutta: huolellisuutta, luotettavuutta ja suojelualttiutta. Lisäksi koiran pitäisi sietää hyvin ihmisiä. Tämä on keskeistä etenkin Suomen oloissa, missä koirat voivat joutua vartiointitehtävän aikana kontaktiin vieraiden ihmisten kanssa. On tärkeää, etteivät koirat tulkitse viatonta marjastajaa laumaa uhkaavaksi vaaratekijäksi, joka on torjuttava.

Laumanvartijakoirat koulutetaan pysymään reviiirillään, joka useimmiten on vartioitavan karjan laidun tai esimerkiksi maatalon pihapiiri. Koirat eivät yleensä poistu koskaan reviiiriltään, mutta joskus ne saattavat lähteä vaeltelemaan – varmistakseen, ettei lähimaastossa ole uhkaajia. Tätä pidetään kuitenkin ongelmallisena, sillä koirat eivät saisi vaellella vapaana, ja vaeltelunsa aikana ne saattavat myös loukata itsensä.

Maailmalla on käytössä monia laumanvartiointiin soveltuvia rotuja. Suomessa rotuja on kymmenen, mm. kuvasz, maremma, kaukasian paimenkoira, sarplaninac ja keski-aasian paimenkoira.

Tällä hetkellä viidelläkymmenellä suomalaisella maatilalla hyödynnetään laumanvartijakoirien apua. Koirien käyttö on kasvussa, mutta niihin liittyvää tieto-

utta olisi syytä lisätä. Esimerkiksi faktoja koirien kasvatuksesta ja käytön suomista eduista pitäisi tuoda tarjolle enemmän.

Laumanvartijakoiria käyttävillä tiloilla Suomessa ei todistetusti ole koirien käytön aikana tapahtunut yhtäkään suurpetojen aiheuttamaa vahinkoa. Tilanomistajat ovat maininneet, että koirat myös estävät hirviä kaatamasta laitumien aitoja sekä peuroja syömästä puutarhakasveja. Lisäksi harvinaiset ja hienot laumanvartijakoirat ovat

plussaa maatilamatkailulle.

Karjan ohella laumanvartijat vahtivat myös ihmisten – etenkin pienten lasten – sekä muiden kotieläinten turvallisuutta. Niinpä lapsia ja pienempiäkin koiria uskalletaan pitää pihassa ilman ihmisen valvontaa, kun laumanvartijakoira on läsnä. Laumanvartijoiden omistajat sanovat turvallisuudentunteensa kasvaneen koirien ansiosta. Heidän ei tarvitse pelätä susia tai karhuja, sillä he voivat luottaa koiriinsa.

Kuva // Heidi Kettunen

Susi-ilta Kaavilla

Pohjois-Savossa sijaitsevan Kaavin saloseudut ovat susien elinaluetta. Susikeskustelu nousee paikallislehden palstoille aina silloin tällöin, kun esimerkiksi pihalta on käyty syömässä koira. Koululaisille on myös järjestetty ”susikyytejä” suoraan kotoa kouluun.

Teksti // Pekka Tenhunen

Koillis-Savon luonnonystävät järjesti 17.4. susi-illan Kaavilla. Puhujana oli tutkimusmestari Seppo Ronkainen Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta (RKTL). Hän on pannoittanut tutkimustarkoituksiin yli sata sutta ja siten kohdannut tämän metsiemme hienon eläimen keskellä luontoa silmästä silmään jatkuvasti vuosikymmenten ajan.

Luonnonystävien susi-ilta sai kaavilaiset runsain joukoin liikkeelle, kuulijoita oli lähes 60 henkeä. Pienellä jännityksellä odotimme, nouseeko susiviha pintaan tilaisuudessa ja meneekö ilta myrskyisäksi väittelyksi. Mutta Ronkaisen hillitty, tutkimustietoon ja omakohtaisiin kokemuksiin perustuva esitystapa hiljensi yleisön, joka herpaantumatta kuunteli selostusta susien tutkimuksesta, käyttäytymisestä, elämänvaiheista, laumojen toiminnasta ja suhteesta ihmiseen.

Joku kuulija yritti leimata Ronkaisen tutkimustyön ”joutavaksi puuhaksi”. Siihenkin hän vastasi rauhallisesti, että haluammeko susista puhuessamme mieluummin turvata faktaan vai uskoa kuulopuheita ja kertomuksia. Ronkainen on itsekin taustaltaan metsästäjä ja maaseudun asukas, joten hän osasi ottautua yleisönsä reaktioihin oikealla tavalla.

Itse koin mielenkiintoisimpana tarinat suden ja saaliseläinten käyttäytymisestä.

Evoluution aikana suhde on kehittynyt tarkoituksenmukaiseksi. Esimerkiksi susi- ja hirvilaumat asuttavat samoja seutuja rinnakkaiselon merkeissä toisistaan hyvin tietoisina. Saalistus tapahtuu tietynlaisten ennakkokuvioiden jälkeen nopeana hetkelisenä iskuna, jonka jälkeen erämaan elämä palautuu ennalleen eivätkä hirvet suinkaan juoksentele vauhkoina ympäriinsä.

Rauhallisissa oloissa sudet syövät saaliin liki viimeistä luunkappaletta myöten. Mutta jos laumaa häiritään, se joutuu jatkuvasti vaihtamaan paikkaa ja saalistuskohdetta, jolloin tuloksena on puoliksi raadeltuja saaliita ja turhaa metsästystä.

Myös suhde ihmiseen on monien osatekijöiden summa. Toiset sudet saattavat elää hyvin piilottelevaa elämää, kun taas toiset osittain jopa geeniperimänkin kautta - pyörivät rohkeammin pihapiireissä ja kehittyvät pahimmillaan ongelmayksilöiksi.

Uskon, että tiedontäyteisen susi-illan jälkeen moni kuulija lähti pois susimyönteisempänä ja tutki vielä myöhemmin luonnonystävien esitteitä, joita jaoin ovella kotiini viemisiksi. Ja kyllä jo keskustelun aikana kuultiin useampi suden elämisen oikeutta puolustava puheenvuoro.

Runo

Hyvät ja pahat

Se oli kuin koira
ei vain ollut
Oli pahan maineen saanut
sudeksi syntynyt
Pentuna pian synnyttyään
luottamuksen varhain menetti
Emo ja kaksi veljeä viereltä ammuttiin
Kotonaan, luonnossa ei ilman pelkoa
liikkua voinut
Se oli susi
pahan viitan syntymässään
mukaan saanut

Kaikkien vihaamana peloissaan kulki
ei kotonaan pelotta liikkua voinut
Se numeroina tilastoissa kulki
numerona ylimääräisenä
Se kulki mailla muiden
vaikka kotonaan asui
sitä ymmärtää ei voinut
Ei ymmärtää voinut miksi luonnon ihmi-
nen
omistaa voi
Kuka heille on vallan määrittää antanut
hyvät ja pahat
Ylimääräiset pahat ja tarpeelliset hyvät
Ne ylimääräiset
tilastoissa ovat numeroina rasittavina
Ne pahat pitää pois ottaa
näin numerot korjataa
kun ylimääräiset tapetaan

Timo Salonen
Wild Lynx

www.salakaadotseis.fi

SALAKAADOT SEIS!

OKSU JA SUSHI: ELÄMÄKÄ MUKA KAUNIS

POTTUMAA KUNTOON

JA SILAKKA ANTAA
HYVÄT ENERGIAT

HEI TÄÄLLÄ PELLONLAIKALLA
ON JO RAATHERKKU EI TARTE
OOTAA PERUNOITA!

ÄLÄ HAUUKKAA
BEIBE! JOKU
YRITTÄÄ TAPPAA
SUT.

AFRO ON IHANNA
AURINGOSSA

PUMPA-PA-
PA-PUMPETE
PA-PUAPAA

OMITUISESTI KÄYTTÄTTYÄ
SUSI. PARAS AMPUA HETI.

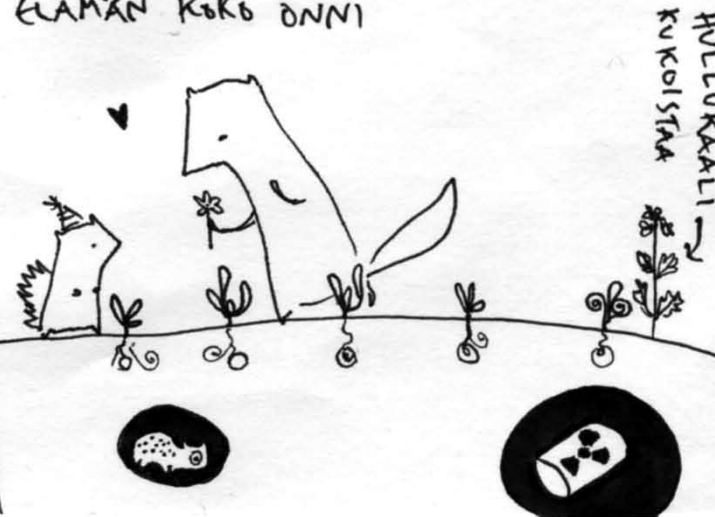
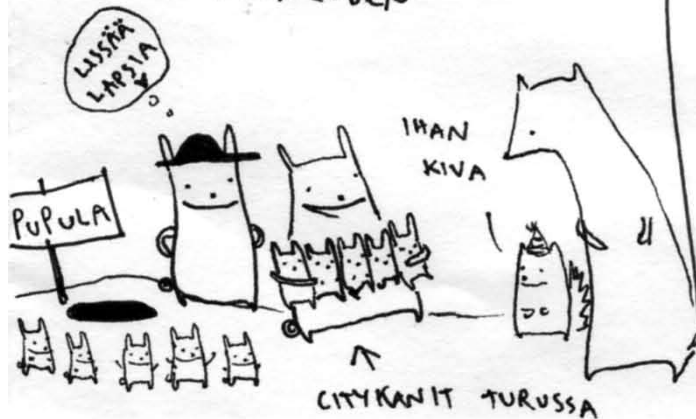
PUM •

EI NUO KYLLÄ
RANGAISTUSTA
PELKÄÄ, KUN
ON LIPPAISIN
NOIN HERRÄS-
SÄ.

OLEN OLLUT SYVISSÄ VESISSÄ,
MUTTA MUUTETTUAMME PERAN KANSSA
MAALLE LÖYSIMME RAUKAN JA
ELÄMÄN KAUNEUDEN

TÄSSÄ HETKESSÄ ON
ELÄMÄN KOKO ONNI

**Ellei vastaanottajaa tavoiteta,
pyydetään palauttamaan osoitteeseen:
Annankatu 26 A 5.krs, 00100 Helsinki**

2

PMM- sopimus
126277